Norges idrettsforbund innspill til stortingsmeldingen om idrett

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse 1
Sammendrag 1
Idrettens kjerneoppgave og idrettsformål 2
Den norske idrettsmodellen 2
Finansiering 2
Idretten som samfunnsaktør 3
Medlemmer og målgrupper 4
Demografiske endringer 4
Anlegg 5
Enklere idrettshverdag 6
Bedre rammevilkår for toppidretten 7
Internasjonale idrettsarrangementer 7

Sammendrag

Norges idrettsforbund mener den nye idrettsmeldingen må ha som overordnet mål å styrke den organiserte idrettens evne til å skape idrettsglede for alle. Statens virkemidler må først og fremst understøtte idrettsaktiviteten gjennom en forutsigbar grunnfinansiering, mens oppdrag som skal løse bredere samfunnsutfordringer, må finansieres over relevante departementers budsjetter. Barn og unge skal fortsatt prioriteres. Samtidig må staten ta et tydelig og samordnet ansvar for å redusere barrierer og sikre gode rammevilkår for paraidrett og andre grupper som trenger særskilt tilrettelegging.

Meldingen må også møte demografiske endringer og økende press på frivilligheten ved å legge til rette for livslang idrett, mindre byråkrati og mer langsiktig aktivitetsfinansiering. Staten må sikre forutsigbare ordninger for bygging, rehabilitering og grønn omstilling av idrettsanlegg, sambruk, etablere idrett som et eget hovedformål i plan- og bygningsloven og prioritere større og særlig viktige anlegg. Samtidig må toppidretten anerkjennes som en sentral del av den norske idrettsmodellen, og staten må legge til rette for at Norge jevnlig kan delta i og være vertskap for internasjonale idrettsarrangementer.

Idrettens kjerneoppgave og idrettsformål

Idrettsaktiviteten er navet og årsaken til at idretten i organisert form eksisterer. Idrettens primære oppgave er å tilrettelegge for at alle som ønsker å delta i idrett får muligheten til det. NIF mener den statlige idrettspolitikken og idrettsmeldingen må baseres på målet om at alle som vil drive med idrett, får delta. Videre må de statlige virkemidlene understøtte denne målsettingen.

I dag blir begrepet idrettsformål i praksis definert gjennom spillemiddelfordelingen. Følgen er at idrettsformål i seg selv hele tiden kan endres og utvides, framfor at en tydelig definisjon av idrettsformål setter retning for hvordan spillemidlene fordeles. NIF mener derfor at en tydeligere definisjon av idrettsformål er nødvendig for å sikre at spillemidlene går til sitt formål, nemlig å understøtte idrettsaktivitet. For NIF er det viktig at definisjonen av idrettsformål bygger på visjonen idrettsglede for alle.

Den norske idrettsmodellen

NIF forventer at idrettsmeldingen vil bygge opp under å understøtte den norske idrettsmodellen. Med den norske idrettsmodellen menes en modell der flest mulig er med lengst mulig. Dette innebærer at det må være rom innenfor idrettens rammer både for de som vil satse, og for de som har en ambisjon om å ha det gøy.

Frivillighet er helt avgjørende i den norske idrettsmodellen. At frivillige gjør jobben, framfor at noen betales for det samme arbeidet er helt essensielt for å holde kostnader nede og gjøre tilbudet tilgjengelig. Samtidig har frivillighet stor egenverdi for de frivillige som finner mening ved å delta i fellesskapet. Derfor må den statlige politikken alltid jobbe for å understøtte ordninger som bidrar til å gjøre hverdagen til de frivillige enklere.

Samtidig ser vi trender som kan legge press på modellen i framtiden. Flere er eldre lengere. Dårligere kommuneøkonomi og dårligere helsetilbud gjør at flere må bruke mer tid på å følge opp egne foreldre. Det kommer flere konkurrende kommersielle tilbydere utenfor idretten. Samtidig stilles det flere krav til de idrettslagene og de frivillige, både fra medlemmene og fra myndighetene. Dette øker behovet for administrative ansatte som kan understøtte og forenkle frivillig innsats, sånn at frivillig innsats også i framtiden kan være bærebjelken i idretten. Den nye idrettsmeldingen må derfor gjøre det mulig for den organiserte idretten å utvikle seg, uten at det svekker den norske idrettsmodellen.

Finansiering

Statens grunnfinansiering av norsk idrett kommer gjennom den norske enerettsmodellen. For NIF er det viktig at det finnes en forutsigbar inntektskilde fra staten. Den norske enerettsmodellen har bidratt til forutsigbarhet kombinert med en ansvarlig spillpolitikk. Det er viktig for NIF, som er den største mottakeren av spillemidlene.

Idretten ønsker ikke at statens grunnfinansiering av idrettsaktiviteten skal bli en del av en årlig budsjettkamp, men i tilfeller der staten ønsker at idretten skal gjennomføre konkrete satsninger, eller være en del av løsningen på andre samfunnsutfordringer, mener NIF dette må finansieres over ordinære statsbudsjettsposter. Det samme må være tilfelle når idretten og felleskapet har behov for strategisk viktige prioriteringer som spillemidlene ikke kan finansiere alene.

I tillegg til spillemidlene er momskompensasjonsordningen en viktig rammebetingelse for å stimulere til aktivitet og gjøre hverdagen i idrettslagene enklere. For å stimulere til aktivitet, er det viktig at økonomiske ordninger og unntak følger og justeres etter den øvrige prisveksten. For eksempel har frivillige organisasjoner unntak for betaling av merverdiavgift dersom omsetningen er under 140 000 kroner. Dette bidrar til at små idrettslag kan ha noe aktivitet og små innkjøp uten å måtte belaste medlemmene. Satsen ble sist justert i 2001. Konsekvensen er at ordningen mister effekten over tid.

Idretten som samfunnsaktør

Selv om idrettens kjerneoppgave utelukkende er å skape idrettsaktivitet, har idretten en rekke andre positive effekter og ringvirkninger, både for den enkelte og for samfunnet (heretter omtalt som virkninger). Fysisk helse, psykisk helse, inkludering, tilhørighet, frivillighet, gode lokalsamfunn, redusert utenforskap, kriminalitetsforebygging, bedre beredskapsevne og økonomisk aktivitet er bare noen av virkningene av idrettsaktivitet. Staten bør derfor med jevne mellomrom beregne den samfunnsøkonomiske verdien av idrettens samfunnsbidrag.

Norges idrettsforbund er den største frivillige organisasjonen i Norge med et helt unikt nedslagsfelt i befolkningen. Først og fremst fordi så mange en eller annen gang har vært innom idretten selv, men også fordi idretten har samlende effekt for lokalmiljøet og fordi store idrettsøyeblikk er samlende for oss som nasjon.

NIF mener idrettsmeldingen må ha som ambisjon at idrettens rolle i samfunnet skal være minst like sterk i fremtiden. Da er det viktig at den statlige idrettspolitikken følger to prinsipper. Først og fremst må idrettspolitikken understøtte idrettsaktiviteten. For det andre må rammevilkårene utvikle seg i takt med samfunnsutviklingen og idrettens endrede behov.

Samtidig må den statlige idrettspolitikken styrke rollen til idrettskretsene og idrettsrådene som regionale og lokale partnere for fylkeskommunens og kommunens arbeid blant annet gjennom å se statlige, regionale og kommunale virkemidler i sammenheng.

Medlemmer og målgrupper

For NIF er alle medlemmer og målgrupper like viktige. Derfor er også visjonen til norsk idrett "idrettsglede for alle". En lik fordeling av ressursene på ulike målgrupper vil imidlertid ikke være den beste løsningen for å gi flest mulig muligheten til å delta i idrett. Til det er behovene for ulike og midlene for begrenset.

For idretten blir det derfor viktigst å organisere og tilrettelegge for barn- og unges idrettsaktivitet. Dette innebærer blant annet at de statlige virkemidlene må bidra til at idretten kan utvikle barneidretten med mål om å redusere ungdomsfrafallet.

Samtidig er det viktig at idrettsmeldingen støtter opp under NIFs arbeid inn mot ulike målgrupper. Da må den statlige idrettspolitikken anerkjenne, og ta ansvar, for at andre målgrupper kan ha behov for ekstra hjelp for å kunne delta i idretten. Å inkludere personer med nedsatt funksjonsevne i samfunnet, er en ambisjon som deles av samtlige politiske partier. NIF forventer derfor at idrettsmeldingen har offensive tiltak for å gi alle med nedsatt funksjonsevne mulighet til å delta i idrett.

Idrettsmeldingen må erkjenne og være tydelig på at flere departementer styrer over rammevilkår som spiller en viktig rolle i å inkludere ulike målgrupper i idretten. Der dette er tilfellet, må departementene koordinere statlige innsatser og være med på å styrke rammevilkårene i det ordinære budsjettarbeidet.

Demografiske endringer

Norge vil allerede i 2032 ha flere personer over 65 år enn vi vil ha i aldersgruppen 0-19 år Dette vil påvirke idretten på flere måter.

Først og fremst vil det være færre barn å rekruttere til idretten. SSBs befolkningsfremskrivninger viser at barnekullene vil ha markant nedgang i de neste tiårene. Idrettens ambisjon er å minst opprettholde prosentandelen i organisert idrett blant barn og unge, og denne målgruppen har derfor høy prioritet. Når antallet eldre med hjelpebehov øker raskere enn tilgangen på helse- og omsorgspersonell, vil tjenestene komme under betydelig press. Det kan føre til strengere prioriteringer og større forventninger til innsats fra pårørende. Foreldre som i dag bruker tid som frivillige i idretten kan derfor i fremtiden få mer omfattende omsorgsoppgaver for egne foreldre på bekostning av sine frivillige verv i idretten.

Fremover vil det derfor bli enda viktigere å lykkes med å holde voksne i alle aldre i idretten, i tillegg til å få tilbake de som tidligere har vært aktive. Å få flere voksne med i idretten er utelukkende positivt. For staten vil det bidra til bedre folkehelse. For idretten vil flere voksne medlemmer bidra til at flere finner det naturlig å ta på seg ulike roller rundt idrettslaget. Idrettsmeldingen bør derfor inneholde konkrete forslag til hvordan staten kan understøtte ambisjonen om livslang idrett. Spesielt i overganger mellom ulike livsfaser, og legge til rette for at nye idretter kan vokse fram.

Barrierer for idrettsdeltakelse

Det vil alltid være noen som opplever en eller flere barrierer for å delta i idrett. Dersom alle som ønsker å delta i idrett skal få muligheten til det, må den statlige idrettspolitikken aktivt bidra til å senke barrierene for idrettsdeltakelse. Hvilke barrierer som er mest utslagsgivende for deltakelse i idrett, vil variere over tid og mellom målgrupper. Idrettsmeldingen bør derfor legge til grunn at tiltak må bygge på oppdatert kunnskap og utvikles i samarbeid med idretten.

Staten må først og fremst ta et tydeligere og mer samordnet ansvar for å redusere barrierer som ligger utenfor idrettens kontroll. Når flere familier får en trangere økonomi, blir det vanskeligere for flere å delta i idrett. Dette er først og fremst et eksempel på et samfunnsstrukturelt problem som idretten ikke har virkemidlene til å endre på. Ergo er det myndighetene som må ta hovedansvaret for å senke økonomi som barriere. Idretten skal på sin side ta ansvar for å senke de barrierene som eksisterer innenfor idretts egen kontroll. Ingen skal f.eks. oppleve rasisme i idretten som en grunn til å ikke starte med idrett.

Anlegg

Idrettsmeldingen må slå fast at anlegg er en grunnleggende forutsetning for deltakelse uansett nivå. Idrettsmeldingen bør derfor være tydelig på at målet med den statlige idrettspolitikken for anlegg er å bidra til å realisere og rehabilitere de anleggene idretten trenger. Statens viktigste oppgave i anleggspolitikken er å sørge for incentiver som bidrar til at kommuner og idrettslag kan bygge, rehabilitere og drifte anlegg. For å sikre at kommuner setter av tilstrekkelige og egnede arealer til idrett, bør idrett etableres som et eget hovedformål i plan- og bygningsloven.

Da er det viktig at spillemidler, merverdiavgiftskompensasjon, tilskuddssatser og andre relevante ordninger er forutsigbare, enkle å søke på, minimum følger kostnadsutviklingen og innrettet slik at de reduserer kostbar mellomfinansiering. De statlige virkemidlene må i større grad støtte opp under fleksible modeller for finansiering, eierskap og drift, slik at ulike aktører kan samarbeide om å realisere nye idrettsanlegg, enten det er å bygge nytt, eller omgjøre andre bygg til idrettsanlegg. Tilskuddsnivåene må følge kostnadsutviklingen i samfunnet sånn at de bevarer sin reelle verdi over tid.

Alle anlegg er viktige, men for utvikling av den enkelte idrett og for utviklingen av idretten innenfor en idrettskrets, er noen anlegg viktigere enn andre. For å sikre at vi bygger anleggene idretten har behov for, bør det etableres et nasjonalt anleggspolitisk program for større og særlig viktige anlegg. Idrettsmeldingen må anerkjenne at idretten har størst kunnskap om idrettens behov for anlegg. Derfor bør idrettens egne og samlende

vurdering av behov ligge til grunn for den statlige anleggspoltikken og prioriteringen av hvilke anlegg som får økonomisk støtte.

Slike anlegg har ofte stor betydning for flere idretter, et større geografisk område eller grupper som i dag mangler et egnet tilbud, men er samtidig krevende å realisere fordi kostnadene er høye. En målrettet, tidsavgrenset ekstrasatsing vil kunne utløse investeringer i anlegg som ellers ikke ville blitt bygget, og bidra til en mer balansert anleggsdekning i hele landet. Derfor må tilskuddssatsene kunne være høyere enn ordinær sats for disse anleggene.

Idrettsmeldingen må eksplisitt anerkjenne at idretten er viktig aktør i den grønne omstillingen. Den statlige idrettspolitikken må i større grad enn i dag støtte opp under at idrettens ønske om å ta miljøansvar i bygging, rehabilitering og drift av anlegg. Staten bør utvikle målrettede virkemidler for energieffektivisering, ombruk, sambruk og miljøvennlige løsninger, og bidra særskilt i kostnadskrevende omstillinger. Slike tiltak må komme i tillegg til ordinære spillemidler.

Enklere idrettshverdag

Idrettsmeldingen må ha en tydelig ambisjon om at offentlige myndigheter på alle forvaltningsnivåer alltid skal tilstrebe å gjøre hverdagen til de frivillige og idrettslagene enklere. For å lykkes må staten ha tett dialog med idretten og la idretten selv være sannhetsvitne for hvilke behov idretten har.

De fleste som er frivillige i idrettslag er først og fremst knyttet til aktiveten som trenere, oppmenn og lagledere. For å sikre at frivillige også i fremtiden vil prioritere å ta på seg verv i idretten, må de som tar på seg en rolle først og fremst få lov til å konsentrere seg om rollen. Jo flere krav og oppgaver treneren, styrelederen og de andre frivillige skal løse, jo vanskeligere vil det bli å få frivillige. Idretten bør bruke minst mulig ressurser på å utvikle og forvalte digital infrastruktur. Der myndighetene har løsninger idretten har behov for må idretten bli inkludert i den offentlige digitale infrastrukturen og videreutviklingen av denne.

Finansieringen av idrettslag må i hovedsak være i form av faste langsiktige midler knyttet til driften av aktiviteten, og i minst mulig grad i form av søknadsbaserte prosjektmidler. Dette gjelder også i de tilfellene der staten ønsker å få flere virkninger av idretten. De siste årene har dreiningen gått i motsatt retning. Et idrettslag kan f.eks. få mer midler gjennom et inkluderingsprosjekt. Problemet med denne løsningen er at det krever mer av idrettslaget og de frivillige. Noen i idrettslaget må bli «eksperten» på inkludering. Andre må søke om midlene og atter noen andre igjen må rapportere på hvordan midlene har blitt brukt. Paradokset er at idrettslaget ville inkludert flere om støtten var knyttet til driften av aktiviteten, slik at aktiviteten, selve grunnlaget for at noen blir med i idretten, kunne utvikles.

Bedre rammevilkår for toppidretten

Idrettsmeldingen må anerkjenne toppidretten som en sentral del i den norske idrettsmodellen. Videre må idrettsmeldingen erkjenne at toppidretten og toppidrettsresultater har en verdifull og samlende effekt for Norge som nasjon, uten at det er mulig å verdsette den faktiske effekten i et nøyaktig beløp.

Dersom de som ønsker å bli best, ikke har mulighet til å bli det innenfor idrettens rammer og fellesskap, risikerer vi å miste mange av synergiene mellom topp og bredde som er viktige for den norske idrettsmodellen. Manglende, eller dårlige rammer slår også skjevt ut mellom kjønn. Kvinnelige toppidrettsutøvere møter ofte svakere kommersielle rammer enn menn og har lavere mediesynlighet, noe som gjør det vanskeligere for kvinner å finansiere en langsiktig toppidrettssatsing. Konsekvensen er blant annet færre kvinnelige toppidrettsutøvere. Paratoppidretten krever også mer ressurser og bedre rammebetingelser for å henge med i toppen internasjonalt.

Statens rolle må derfor være å bidra med rammevilkår som gjør at alle de som ønsker å bli best, og som har en reell mulighet til å bli det, kan satse på toppidrett. Dette innebærer at det må finnes ordninger over statsbudsjettet for de som satser på toppidrett fram til de kan leve av idretten sin.

Internasjonale idrettsarrangementer

Internasjonale idrettsarrangementer er viktige for flere enn dem som skal kjempe om de gjeveste medaljene. Lite er mer samlende for Norge enn store idrettsøyeblikk. Vi blir stolte og inspirerte. Vi får felles referansepunkter og opplevelser når vi vinner. Befolkningen i Norge fortjener å få ta del i disse fellesopplevelsene, både gjennom tilgjengelige tv-kanaler og å se dette selv i arenaen TV. Da må Norge ta ansvar som arrangører. Samtidig har slike arrangementer stor betydning for idretten, arrangementskompetansen og næringslivet i nærmiljøet. Idrettsmeldingen bør derfor ha en klar målsetting om at Norge med jevne mellomrom skal være vertskap for store og små internasjonale idrettsarrangementer.

Det er utfordrende å få på plass finansiering for internasjonale arrangementer i Norge. Dette gjelder særlig for idretter med begrenset kommersiell og medial interesse, og idrettsarrangementer som krever provisoriske arenatilpasninger for å tilfredsstille internasjonale krav. Derfor bør det finnes forutsigbare og sterke statlige tilskuddsordninger for å få flere internasjonale idrettsarrangementer til Norge. Videre må det etableres ordninger som understøtter norsk deltakelse i internasjonale idrettsarrangementer i utlandet.